

Критички писати о Милораду Додику у новинама њему блиским, како се то политичким језиком каже, јесте изазовно, али и нужно, будући да је он прворазредна политичка тема у већем босанскохерцеговачком ентитету. Тако нешто вам, наравно, неће признати федерални политичари због сујете, незнања или нечега трећег. Нећете такво признање наћи ни у федералним политичким медијима који га пословично критизирају и неријетко га демонизирајућом критиком на парадоксалан начин у српској јавности дивинизирају. Међутим, такав третман Додикових потеза није ни на скалама редовних истраживача јавног мнијења. Није баш никоме zgodно рећи да је он главни политички лик, али и редатељ актуалне босанскохерцеговачке драме, будући да о карактеру те његове улоге постоје оштра национално подвојена стајалишта.

Додик је, ипак, највећи предмет интереса тихе или анонимне бошњачке јавности. То је она јавност која се не исказује, која се скрива, која пажљиво одмјерава и изражава своје ставове. То је јавност с искуством. Јавност обичних људи: они ствари контају мало другачије, више читају између редова, одгонетају знакове, не вјерују буквализму ријечи и слова. Задњих су се деценија такви наслушали свега, али и препатили свашта. Сваки пут када ми обични човјек у посљедње вријеме приђе - а то су сусрети поводом неке радости, те ценазе и сахране - с исразом забринутости на лицу послије питања о здрављу слиједи питање о Додику.

Шта он то ради, чему то води, какву он Босну хоће или је уопће неће? Немир, слутња, да не кажемо стрепња од могућег и надолазећег те хладна чврстина. Тиме не тврдим да обичан бошњачки човјек не мисли ни о чему осим о Додику или да Додика перципира само у негативном свјетлу, али је чињеница да његове потезе обични људи схваћају озбиљније него домаћи и инострани политичари. Додик и даље, као што смо то много раније у више наврата истицали, посредно или непосредно одређује политички живот у Босни и Херцеговини и доминантно утиче на успоставу политичке атмосфере. А каква је то атмосфера, како и чиме је Додик прави, није овога пута предмет наше посебне анализе, будући да постоје оштре поларизације о карактеру његових потеза. Извјесно се може закључити да он има и реализира стратегију самосталности Републике Српске унутар Босне и Херцеговине. Његови потези су свјесно или несвјесно претрпани психолошким ефектима и усмјерени на успоставу једног симболичког оквира, чији је садржај самостална и јака Република Српска. Наравно, ово је дјеломично бошњачко читање те политике и нико не очекује да је њени протагонисти сматрају погрешном, непотребном или према другима непријатељском.

На страну и питање каква збиљски та политика јесте, јер нас и занима каквом је други

виде те какве ефекте код њих изазива. Остаје чињеница да Додик на вјешт начин увјек изнова и увјек с нове стартне позиције осваја зацртани политички простор. Његове изјаве се често доимају фантазмагоријским - као она да ће тужити Холанђане зашто нису заштитили српско становништво Сребренице током прошлог рата, или она о антисрпском карактеру државне телевизије за коју Бошњаци тврде да је апсолутно српска и антибошњачка, а за коју Хрвати, претпостављам, скоро и не знају - али се пласирају на начин да сваког пута помичу границе тог препознатљивог циља. Са друге стране, његови стратегијски потези су апотекарском вагом одмјеравани тако да у њима има довољно и Европе и Босне, значи и демократије, и државе, и људских и националних права. Примјер су вјештог одржавања демократске легитимности.

Како се носити са Додиком, како му и чиме парирати - често је питање на бошњачкој страни. Досадашња тактика у свим се елементима показала лошом, погрешном и неучинковитом. Умјесто укидања Републике Српске - што је био изборни слоган водећих бошњачких политичких снага прије само четири године - данас имамо пребацивање лоптице у терен Федерације Босне и Херцеговине, тако да се, с правом или не, јер то за нашу причу опет није битно, о том дијелу државе говорило као о нефункционалном, реметилачком фактору. Међународна заједница је цијело вријеме само статирала, и опет ће, те је очекивање како ће она за босанске интегралисте одрадити посао само пусто надање за наивне. Искуства у региону то потврђују. Лахко је стога рећи да стратегију сукоба треба замијенити стратегија партнерства и цијели посао адресирати политичарима. Проблем и јесте у томе што на њиховој страни стање није задовољавајуће. Оно је, нажалост, такво да принцип етнизације власти/територија прије политичаре упућује на неку врсту федерације власти/територија него на борбу за владавину јединствених принципа и закона на цијелом и заједничком простору државе. Анонимна јавност осјећа да је актуалним политичким структурама, а опет саобразно карактеру њиховог настанка, милија национално расподијељена власт од јединствене државе.

(Аутор је председник Бошњачке културне заједнице "Препород" у БиХ; текст је објављен у бањалучким "Независним новинама" 16.7.2008.)